

V c
1152

Q.1

Q. K. 154, 23.

Q. D. B. V.

DISPUTATIONEM HISTORICAM

De

S E R B I S,

Venedorum Natione vulgò dictis
die Wenden

Amplissimæ Facultatis Philosophicæ Consensu

PRÆSES

M. GEORGIUS Krüger /

Liberosensis Lusatus.

&

LAURENTIUS JESSÉ /

Rezens. Neo-March.

RESPONDENS,

Publico Philosophorum examini submittent.

d. XVIII. Septembr. horis consuetis

In Auditorio Philosophorum.

M. DC. LXXV.

WITTENBERGÆ,

Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

REVERENDISSIMIS , ILLUSTRISSIMIS , GE-
NEROSISSIMIS , EXCELLENTISSIMIS , STRE-
NUIS PATRIÆ PROCERIBUS

MARCHIONATUS
INFERIORIS LUSATIÆ
STATIBUS EMINEN-
TISSIMIS,

Dominis meis Gratiofissimis,
Mœcenatibus Observantissimis, semperq;
suspiciendis,

Hoc, quod per leges fieri potuit disputatiunculæ,
non ostentandi specimine; sed testandæ pietatis stu-
dio inscribo, & quâ possum devotione atqve humili-
tate, offero. Quapropter ut conatum meum gra-
tiosissimè approbent, meq; in Gratiâ atqve Patro-
cinium suscipiant, demissè humillimeqve rogo.
DEUM autem Veneror, Eos ut Patriæ Reiqve publi-
cæ in multos annos conservet!

Humillimus Cliens

PRÆSES.

GE-

AS

E

culæ,
is stu-
mili-
n gra-
atro-
rogo.
ubli-

ES,

I. N. J.

T jucundum & fructuosum veterum
historias repetere & contemplari: sic arduum
& periculosum. Nam non solum propter mutatio-
nes res ipsæ incertæ sunt; sed etiam propter dissiden-
tes Scriptorum opiniones, qui iisdem de rebus non eadem tradi-
derunt. Quapropter non demonstrationes; sed ut plurimum
conjecturas de natione Venedorum, Serbis, rudi quod ajunt, Mi-
nervâ, quæ ab historiographis dignè annotata, hîc sumus repe-
tituri. Quod DEUS bene vertat!

PUNCTUM I.

De Serborum Descriptione.

§. 1. SERBI (a) sunt populus Venedicus, qui in Mis-
niâ olim inter Albim atq. Salam (b) fluvios, imò secun-
dum quosdam & in ipsâ Bohemiâ (c) fuerunt, hodie ve-
rò adhuc superstites in Lusatia (d) (vulgò die Wenden
dicti) confident.

(a) Dicuntur etiam Syrbi, Sorabi & Sorabes passim a-
pud historicos. (b) Avent. l. 4. Boj. annal. p. m. 191. Interea Ve-
nedorum gens Sorabes dicti, qui inter Albim & Salam considebant,
ubi nunc Moesi nominantur, in fines Saxonum & Turingorum inva-
dunt. Id ib. Deinde aliæ Venedorum nationes ferocissima (capita e-
numerasse sufficiat) Sorabes Boëmi, Abrodite foederati &c. Misnia
inde Sirbia dicta ut & Sorabia; & quidem primùm à Bohemis ut pu-
tat M. Reinh. Reinec. Steinh. de Misn. orig. pag. 88. Ubi i-
dem autor p. 96. & 97. dicens: In dem vergleichen sich die Scri-
benten / daß diese Wenden in Meissen den besondern Nahmen ge-
habt / daß sie Sorabi genennet worden &c. Was sonst dieses
Volcks für eine Gewalt müsse gewesen seyn / weiset das genugsam /
daß sie neben Meissen die Ober- & Lausitz / und ferner den ganzen
Strich biß an die Elbe und Saal einbekommen. Addatur his
Helm.

Helm. Chron. Slav. l. 1. c. 2. (z) Micrael. in Pomer. l. 2. n. 18. Endlich ward die Thür dadurch (sc. Vandalorum emigrationibus, Germanorumque dissensionibus) gar weit den Slaven und Wenden oder der Sarmatischen Nation auffgethan / und aus denselben setzten sich die Wilzer und Lütitier / oder Lötzer in Pommern und Marck : Die Soraber oder Sirfen in Meissen und Böhmen / die Dbotritter in Meckelenburg : Trith. Abb. Spanheim. ap. Goldast. l. 2. c. 2. *Slavos Sorabos, qui nunc dicuntur Boëmi, Rex Dagobertus bello aggressus vicit, superavit & Francis (de quibus vid. histor. Merovingica, an rectè & verè repetita) subiectos tributarios fecit an. 640.* (d) Dubrav. hist. Bohem. l. 1. *Syrbi Sclavorum populi Lusatia inferiori & superiori occupata Lufatos se nunc appellant.* D. Chytr. Chron. Saxon. l. 1. de Vandaliâ dicens infert : *In bodiernum usque diem passim ad ripam albis misera gentis Heneta s. Slavica reliquia in Lufatiâ & alibi harent.* Et isti quidem se privata appellatione; **SERBOS**, linguamque suam **Serbſka reek** appellant.

§. 2. Quapropter Serbi nec sunt, nec rectè dicuntur Vandali, ut multi, quorum error detectus & castigatus (e) sunt persuasi, tum cognatione vocabulorum (f) tum successione Venedorum in sedes Vandalorum (g) tum magnorum autoritate virorum. Unde tam multi errores & historiarum confusiones (b) nati. Vandali enim populi Germani tum origine; tum sermone, (i) perhibentur.

(e) Qui fusiùs hac de re volunt informari, adeant autores M. Henr. Bangert. in not. ad Helmold. chron. Slav. cap. 2. Melchior. Goldast. Heiminsfel. comment. de re Bohem. Rhenan. l. 2. rerum Germ. c. 1. Münst. Cosmograph. c. 4. Franciscus Irenius l. 1. exegel. Germ. 33. Flav. Blondell. l. 1. decad. I. Groppius Becan. l. 5. Spangenberg. in chron. Saxon. c. 14. & im Adels Spiegel p. 1. l. 10. a. 5. verb. Wandeler & und Wenden. Mart. Crom. l. 1. rerum Polon. Mich. Beut. in comment. in Tacit. Germ. p. 1. c. 11. & alios, quos videbis apud Goldastum in comment. de privil. egn. Bohem.

Bohem. (f) Hoc Chytræus ipse fatetur in Vandaliâ Chron. Sa-
xon. dicens: *Vicina sunt nomina inter se Vendi & Vandali.* (g) Idem
ibid. inquit: *Vandali dicuntur, quia post migrationem Vandalorum
in Gallias, Hispanias, & Africam Venedi eorum terram occuparunt,
sicut post migrationem Bojorum ex Bobemiâ in Bavariam nibilo mi-
nus novi incolæ Czechii Slavi veterum incolarum, nomen retinent.* Ita
Helmod. Chron. Slav. l. i. c. 2. ubi ergò, dicit, *Polonia finem facit,
pervenitur ad amplissimam Slavorum provinciam eorum, quæ anti-
quitus Vandali, nunc Winthi s. Vindili appellantur.* Et certo respe-
ctu quidem magis excusandos, quàm accusandos viros hosce al-
scriptores historiarum satis accuratos esse, putamus. Sed pejus il-
li, quæ mentem eorum non assecuti multa de Vandalis Germanis,
primis incolis intelligenda, ad Vandalos secundos s. Venedos ac-
commodare volunt. (b) Sic gravissimè hallucinatus est Georgius
Nicolai in Sylloge histor. (quæ cum præfat. Joh. Dresseri Lipsiæ
edita,) dicens: *Umb diese Zeit 245. sol der Wenden (Wandaler
debebat dicere) König Gotharus in Pommern requeret haben. Wie
Panth. l. meldet. item anno 161. post Ch. nat. die Wenden nehmen
Merseburg der Römer Bestung ein: quod, an de Venedis intelli-
gi queat, judicent alii: nos valdè dubitamus.* (i) Plin. l. 4. c. 14.
*Genera Germanorum V. Vindelici (Vandali) quorum pars Burgun-
diones, Varini, Carini, Gottones: Ingævones &c. Istævones &c. Her-
miones & Peucini.* Ut Plinio æqualis, sic eidem in hoc argumento
ὁμοψυχῶς Tacitus scriptor verus & acutus *Marsos Gambrivios &
Suevos, ita & Vandalos antiquissimos Germaniæ populos fatit.* Lin-
gua etiam eadem cum cæteris Germanis usos esse disertè testatur
Procop. l. i.

§. 3. Nec Serbi (vulgò *Wendi dicti*) confundendi sunt
(k) cum Wendis specialiter ita dictis h. e. Pomeranis &
Marchicis (l) neque cum iis, qui specialissimè Wendi di-
cebantur, h. e. Meckelburgicis, à quibus Principes
Meckelburgicos κατ' ἐξοχὴν olim die Herrn der Wenden
appellatos putat Bangertus (m): quo titulo hodiernum
Reges Suediæ & Daniæ Invictissimi, & Sereniss. Elector
Brandenburgicus coronantur, qui tamen ideò Sorabis
s. Lusatis non dominantur.

(k) Loquendum cum vulgo, & sentiendum cum eruditis. Sed non sunt confundendæ diversæ species Venedorum in Germaniâ, quorum varias recenset Helmod. Chron. Slav. l. i. c. 2. Pomeranos, Circipanos, Lutitios, Wilfos (die Wilzer-Wenden) Kislinos (à quibus si qui suburbanos Bescovientes, ibi die Rizer dictos derivaret, meo quidem vili iudicio, non errorem committeret) Redarios (die Rieder-Wenden) Stetiner. Obotritos (Meckelburger) Wagrios (Lübecker-Wenden) Rugos, (quos non confundo cum Runis, literasq; Runicas Slavis non attribuo. Runi enim fuerunt, Gothi s. Germani, literæq; Runicæ Gothicæ sunt Olao Wurmio, qui de illis fusissimè agit.) Sorabos die Zorber-Wenden / & cæteri, qui non sunt confundendi. Ratio hæc est: Quia multa dicuntur, multaq; sunt scripta de Wendis, quæ si quis ad Serbos s. Venedos Lusatos omnia accommodaret, maximè falleretur, insignemq; historiarum ignorantiam proderet suam. Rugi, Marchici, Pomerani, Meckelburgici superstitionis Ethnicæ erant tenacissimi, ad quam subinde deficiebant, demumq; seculo XII. constanter ad Christianismum adduci potuerunt: quæ tamen ad Serbos minimè accommodari possunt Lusatos. Illi ad rebelliones & seditiones erant procliviores; hi verò non item. Sed comparative loquor, & quidem de temporibus Henricianis & Ottonianis. Conferantur de istâ materiâ Helmod. Chron. Slavon. capp. XII. XVI. LII. LXXXIII. ubi quidem Saxones accusat dicens c. XXI. Christianitatis sacerdotum instantia jam dudum in Slaviâ invaluisse, si Saxonum avaritia non præpedisset. Sed de his vid. Dithmar. l. I. & VI. Micræl. Pomer. lib. II. Henric. Goldast. comm. de privil. Bohem. & c. (l) Vid. Adam Bremens. histor. Eccles. l. 2. c. 10. & l. 3. c. 24. & l. 4. c. 46. Helmod. l. i. c. 2. Micræl. Pomer. l. 2. n. 8. (m) in not. ad Helmod. Chron. Slav. l. i. c. 2. ubi ita: *Quamquam enim omnes illæ nationes origine Venedicæ essent, quæ in terras Vandalarum successissent: tamen sub sequentibus seculis obtinuit usus, ut soli Obotritarum & Wagriorum reguli aut principes κατ' ἐξοχλῶ Wendi, die Herren der Wenden dicerentur.*

§. 4. Non autem asserimus nos, omnes in universum, qui Lusati & Serbi dicuntur, etiam origine, aut natione esse Sorabos aut Venedos. Siquidem Germanos veteres

terres incolas (qui ad similitudinem Vandalorum in Pomeraniâ
(n) & Bojorum in Bojemiâ linguam suam non penitus dedidicere, sed
faventibus seculis denuò eam magis excoluere) ut & Lusikos (o)
aliosqve, quos omnes præcisè ab invicem distingvere ho-
diè nec necessarium, (omnes enim Lusati natione Germani) nec
possibile, iisdem admixtos nulli dubitamus.

(n) Legatur hæc de materia Micræl. in Pom. l. 2. inter alia
discurrens: So ist die Wendische Sprache hier ins Land kommen/
daß die Deutsche niemals draus gehoben ist. Ja ich kan nirgends
finden/daß die Vandalische Städte an der See jemals ganz Slavo-
nisch oder Wendisch gewesen wären / und den Gebrauch der Deut-
schen Sprache nicht behalten hätten. (o) Lusikorum meminit
Wittik. scriptor Saxon. qui temporibus Ottonis floruit l. 2. annal.
Saxon. Adde Melch. Goldast. Heimensfeld. de reb. Bohem. l. 1. c. 8.
Idem casus qui Marcomannos & Qvados, etiam Semnonos (qui ut ex
Vet. Geograph. Cluv. l. 3. introd. in Geograph. ad ripam Oderæ in
Marchiâ & in Lusatiâ sedes habuere,) excepit. Nam Sorabi & Lus-
ki gentes Sarmaticæ s. pulsæ s. (quod vero similium) subactis semnoni-
bus, eam regionem occuparunt. Dubravius vocat Syrbos. Et Micræl.
l. 2. n. 39 Mieska ein König der Lusikauser / welche weiter im Lan-
de wohnten / etwa da nun die Lausnizer noch von den alten Lo-
zern übrig.

PUNCTUM II.

De Origine Serborum.

§. i. Explicatâ jam populi Lusatici descriptione,
sequitur, ut quædam etiam de Origine ejusdem dicamus.
Sicuti autem per difficile & ferè impossibile est, primam
eamq; distinctam omnium populorum originem revo-
care, nisi fabulas atqve res incertas enumerare velis; qua-
les Scriptores quidam historiæ Bohemicæ de Boëmis, pro-
ductas (p) refutarunt: ita de natione Sorabicâ quantum
è fide dignis historiis colligere possumus, hic tantum
breviter sumus repetituri.

(p) Æne-

(p) Æneas hist. Bohem. c. 2. 3. & 4. Cui adstipulatur Du-
brav. histor. Bohem. l. 1.

§. 2. Est autem extra omnem controversiæ aleam
positum, Serbos (q) non esse nationem novam; sed cum
aliis Venedicis s. Slavicis populis à veteribus Sarmatis or-
tam, simulq; cum reliquis Slavis è Sarmatiâ egressam.

(q) Plinius atqve Ptolomæus Geographorum antiquissimi
SERBORUM quorundam in Sarmatiâ mentionem faciunt. Et ille
quidem inter Mœoticos illos numerare amat l. 6. c. 7. conf. l. 4.
c. 13. Hic verò inter montes Ceraunios & fluvium Rha eis locum
assignat l. 3. c. 5. An verò Serbi nostri ab illis & nomen & sangvi-
nem derivent, ego quidem audacter & simpliciter cum Leuncla-
vio (in pandect. hist. Turc. c. 37. discurrente: *Serbos circa Mœotia
Plinius collocat: inde partim profecti fuere versus Danubium & Mæ-
siam hanc superiorem, partim itinere diverso per Sarmatiam & Polo-
nia latisimè patentes campos in oram Germaniæ Poloniæ vicinam,
(Lusatia nunc dicitur), infusi, sedes ibidem & in viciniâ constituerunt
inter Albim & Salam fluvios*) non affirmabo; sed ex certis quibus-
dam rationibus probabiliter conjicio, non obstante mihi dissensu
Ptolomæi à Plinio. Nihil enim mihi obstare videtur, quin istud
colligam, partim ex eodem nomine: partim ex Venedorū nationis
amplitude, quæ tanta, ut ex historiâ Gothicâ Procop. l. 1. cap. 28.
& l. 4. c. 8. & Jornand. p. 85. mihi videatur Neugebauer. l. 1. histor.
Polon. collegisse, affirmans, Slavos se ad fluvium Rha usque
olim protendisse. Et arridet nobis maximè hîc sententia Viri Ex-
cellentis. Dn. Schurzfleisch nostri, in reb. Slavicis defensa, quod Sla-
vorum natio in Asiam usque fuerit extensa. Denique colligo hoc
etiam ex communi inde populorum Sarmaticorum migrationi-
bus. Si enim Hunni, si Bulgari, si Antæ (quas mihi videtur Plini-
us Antacas appellare collocans circa Ceraunios montes) si alii
huc emigrare potuerunt, quidni & SERBI?

§. 3. Quod autem videntur quibusdam Serbi nostri è
Serbia Bosnensi descendisse, indeq; nomē suum derivasse,
eadem facilitate rejicitur, quā asseritur (r). Multò minus
adscribimus Joachimo Curæo (s), Sorabos esse colonos
per Czëhum ducē Bohemiæ in hasce terras introductos.

(r) Heinr.

(r) Heinecc. Steinh. von Meißner Herkommen p.97 Loquimur autem de Servis Bosnen-
sibus, qui ejusdem originis al. Zirbi, Syrbi, Sorabi qq. dicuntur, ne
affirmem, eos confundi: confunduntur omnino interdum & hi,
& vicini Dalmatæ cum nostris Daleminciis. (s) Hæc enim migra-
tio & autoritate & ratione caret. Ut paucis dicam, autores variare
circa derivationem nomine Serviorum. Alii enim à Syrbiis Asiati-
cis, quos inter Leunclavius supra notatus: alii à Servis Getarum
Marcellino l.17. & 19. Limigantes dictis, quos Constantius domue-
rit, & eò transtulerit, illud deducunt. Avent. l.2. annal. Bojor. Sed
quicquid fuerit de nomine Serviorum: sive à Syrbiis Asiaticis, sive
à Servis Getarum, sive aliter repetas, nobis perinde est. Sufficit, nos
cum Chytræo non dubitare, quin nomen suum ex ipsa Sarmatia
habeant Serbi nostri. Minus obstante, etsi Paul. Langius in Chron.
Citiz. vocem Soraborum ex Roswito denominatione Germanicam
faciat. Nam illud non probavit, nec satis certus (*se ipso fatente*) an-
notavit. Nec multum de etymologia vobis sumus solliciti. (s) in
annal. Siles.: *Czechus immisit & similiter novos colonos in illum tra-
ctum, qui est inter albim atq; salam, qui dicti sunt Sorabi, quod ipsum
nomen est à Sarmatis: alios quoq; misit ad mare Balticum Windos
dictos &c.* Sed mitto fabulas, mitto Croaticum Czechum migratio-
nem, quam Neugeb. l.1. hist. Polon. prolixè refutavit.

PUNCTUM III.

De Lingua Serborum.

§.I. Obiter etiam de Sermone hujus nationis, non qui-
dem quoad ætatem primam; sed nostram, quædam subji-
cere placet. Non a. est lingua nova, aut (ut vulgò existima-
tur) ex variis lingvis mixta. Mixtus quidem populus Lusa-
tiæ, uti Boëmiciæ & Bavariæ (t); sed linguæ nō sunt mixtæ (u).

(t) Æn. Sylv. in Germ. c.47. *Et pauci sunt inter Boemos, (id
quod etiam de Lusatis sexus masculini affirmare licet) saltem no-
biles, qui non utramq; noverint linguam: & undiq; cincta est terra Teu-
tonicis plebibus.* Avent. annal. Boj. l.3. *Ad Dravig; Savid; fontes adhuc
lingua Veneda est in usu: sermo Bojus in urbibus & castellis invaluit,*
(u). Nec obstat nobis unum atq; alterum exemplum hominis

B

vitio

vitiosè loquentis, nec unum atqve alterum vocabulum immixtum: hæc n. & similia ad novam aliquã spuriam, (quales sunt Anglica, Gallica, atq; Hispanica) lingvam sufficere, nemo nobis facilè concedet.

§. 2. Habet etiam lingua Sorbica magnam cum Polonicâ atq; Bohemicâ aliisq; lingvis convenientiam (x); ideoqve in communi patriâ lingvæ Sarmaticæ dialectum fuisse non negamus; sed hodiè respectu Polonicæ atqve Bohemicæ diversa (y) lingua dici meretur. Ut taceam, lingvam Sorbicam ipsam multas easdemq; diversas dialectos (z) habere.

(x) Ut lingvæ orientales Ebræa, Chaldæa, Arabica &c. aut Septentrionales Germanica, Svedica, Anglica: aut occidentales, Hispanica, Italica, Gallica &c. magnam quidem suamq; harmoniam inter sese habere dicuntur; propterea tamen non dialecti (si accuratè loqui velimus); sed lingvæ diversæ rectius dicuntur: sic quoque de lingvis Sarmaticis, Moscoviticâ, Polonicâ, Vendicâ sive Sorbicâ, quam Vandalicam falsò dicunt, judicandum esse, putamus. (y) caret lingua Lusatorum peregrinis ineffabili multorum consonantium concursu; hinc eam omnium Slavicarum facillimam judicamus. Cui accedit analogia Grammatica, quæ diversa & quàm proximè ad Germanismum accedit: uti Polonica Latinismum imitatur. Nostra agnoscit articulum in Nom. Imperfectum in verbis &c. quibus Bohemismus & Polonismus carent. Paucis: In tantum recedit lingua Serborum à Polonica, in quantum vetus Teutonica ex mente Micrælii ab hodiernâ, de quâ ille: *Wie mich bedünckt / ist das haben und werden nicht von Anfang in der deutsche Sprache gewesen / sondern endlich hinein kommen. Im gleichen siehet man auch außerscheinlich / daß die Alten / insonderheit die Goten den Verbis nicht die Pronomina Ich / Du / Er &c. fürgesetzt.* Sed conf. hac de re, qui vult, instrument. Grammat. Bohemorum, Polonorum & Serborum, cum versionibus. Nobis hæc sufficiunt. (z) Alia enim dialectus Lubenensis, alia Gubenensis, alia Cotbusensis, quæ in sacris usitatissima &c. alia Lusitiæ superioris.

§. 3. Cæterùm hodiè usus hujus lingvæ ferè evanuit; sed olim magna (non in omnibus præcisè Serbicæ; sed)

sed) Sarmaticæ s. Slavicæ (aa) amplitudo. Hodiè nescio
quâ (præcisè Serbica lingua) quasi *αὐτὴν ἑα* multis in vi-
sa. Sed olim magna ejus & dignitas (bb) & necessitas.

(aa) Micræl. in Pom. l. 2. c. 4. Wir wissen/dasß die Sarmati-
sche Nation allgemehlich so mächtig worden/dasß sie nicht allein das
grosse und kleine Neussen / sondern auch das ganze Burgunder-
land / da teßunder die Pohlen wohnen / und ferner die Walachen/
Bulgaren/ Servey/ Podollien/ Littauen/ Croatiam/Dalmatiam/
Mähren/ Böhmen/Schlesien/ und die ganze Windische Marck Il-
lyricum mit ihrer Sprache erfüllet. Und man kan auch nicht leug-
nen/ dasß sie auch in Griechenland überhand genommen/ und allda
mächtig worden seyn. Wie denn noch heutiges Tages die Wendi-
sche Sprache (cave tamen hïc identitatem omnimodam fingas)
allda allenthalben/ und insonderheit an der Ottomannischen Porte
im Gebrauch seyn solle (bb). Olim tanta & dignitas & necessitas
lingvæ Serbicæ, ut & Imperatores eidem studuerint, & Electoribus
S. S. Imp. Romani descendam ordinaverint. De quibus vid. Wittik.
annal. Sax. l. 2. & Aurea Bulla tit. ult. Ut taceam, lingvæ Slavicæ usum
à Papa Romano contra morem in sacris concessum. Vid. Æneas
Sylv. hist. Bohem. c. 13. historiam narrat. Conf. David. Chytr. Chron.
Saxon. in Vandal. p. 37. & Goldast. l. c. 15. c. 2. ubi alicujus notatu
digna Bernhaldi scriptoris verba citantur sequentia: *Quidam Sla-
vus ab Istria & Dalmatie partibus nomine Methodius venit, qui ad-
invenit Slavinas literas & Sclavicè celebravit Divinum officium, &
vilescere fecit Latinum.*

§. 4. Sed mittam dignitatem, atq; necessitatem lingvæ
Vendicæ, quæ hodiè tanta (cc) non est. De utilitate pauca
dicam, quæ tanta omninò, ut beneficio ejus ad lectionem
multarum versionum Scripturæ sacre &c. (dd) (ut alia
commoda præteream) pervenire possis.

(cc) Quanta olim in Ecclesia & Republicâ plantanda & con-
servanda, tantam hodiè necessitatem non statuo, ut potiùs dicam,
reliquias, si opus foret & ii, penes quos jus est, legitima media ad-
hiberent, facilè extingvi posse. (dd) Intendo autem ad versiones
Slavicas: Bohemicam, quæ Characterè Germanicò: Vindicam,
B 2 quæ

quæ Latino: Croaticam, quæ Glagalico s. Cevalico Christianis in
in Turciâ familiari, expressæ in nostrâ Bibliothecâ Academicâ pro-
stant. Præcipuè verò ad Illyricam respicio versionem, quam Vadian.
in epit. de tribus terræ part. & alii adscribunt S. Hieronymo; sed
Goldast. suprâ notatus rectiùs Methodio & Cyrillo eam attribui
putat Moraviæ Episcopis. De Moscovitica & Polonica versionibus
hîc taceo.

PUNCTUM IV.

De Moribus Serborum.

§. I. Mores Sorabici populi primi nobis sunt inco-
gniti. Media verò ætas, quæ eosdem in Germania vidit,
magis generaliter, & per consequentiam, quam speciali-
ter mores eorum depinxit, ut miseræ & multi labori pa-
tientes, libertatis patriæ tenaces (ee) erga hostes suos
sævientes; sed aliàs fideles, modestos (ff) conscientiosos
& hospitaes maximè (gg) sed insuper furaces.

(ee) Wittik. l.2. annal. Saxon. *Sapiùs exercitus eos lesit, in mul-
tis afflixit, & in summam calamitatem perduxit. Illi vero nihilo minus
bellum elegerunt, omnem miseriam caræ libertati postponentes. Est
namq; hujusmodi genus durum & laboris patiens victui levisimo as-
suetum, & quæ nostris gravi oneri esse solet, Slavi pro quadam volupta-
te ducunt. Transeant dies plurimi his pro gloria magno, latoq; impe-
rio: illis pro libertate ac ultima servitute variè certantibus. (ff) de
sævitia Slavorum erga hostes publicos nemo dubitabit: sed tamen,
quam exercuerunt erga Christianos Balthici, eam ad Serbos refer-
re non licet. Pro modestiâ eorû & fidelitate sufficiat nobis unicus
Micrælius, in Pomeran. l.2. Conf. cum Helmold. l.1. c.83. affirman-
te, quod jurationes difficulter admiserint & pro perjuriis habue-
rint Sclavi. (gg) Vid. Helmol. l. c.12. inter alia ita generaliter di-
cens: *Nulla gens honestior Slavis in hospitalitatis gratia. Quicquid
enim agriculturâ & venationibus conquirunt, totum in largitatis opus
conferunt eò fortiozem quæq; quò profusionem jactitantes, cujus o-
stentationis affectatio multos eorum ad furta & latrocinia propellit.
Quæ utiq; vitia apud eos venalia sunt: excusantur hospitalitatis pallia-
tione. Sclavorum enim legibus accedens, quod noctu furatus fueris
crasti-**

crastinâ die hospitibus disperties &c. Hæc testis oculatus. Quare non video, quomodo exceptio Crameri, quâ l. i. hist. Eccl. de Pomer. affirmat, quod furtum & ob id Christianos, maximè detestati fuerint, aut excusari, aut approbari potest? De Axiacis quidem veteribus Scythis id testatur Mela l. 2. sed ab his ad omnes Slavos, multò minùs ad Pomeranos non argumentabor.

§. 2. Hodiernos verò mores maximâ ex parte Germanicos cum notissimi (bb), non opus est multis recensere. Paucis tamen dicamus: Est natio hilaris, affectu vehementiori prædita; erga hostem quidem publicum immisericordiam; erga amicum verò (ii) plus quàm fidèlem amicitiam exercens, laboriosa, simplex (kk) religiosa (ll).

(bb) Simplici victu & amictu sunt contenti, ideoq; hominem exotico vestitu (Allmode) ingredientem mirantur & ut superbum facillè offensi, averlantur. Constat, eos cum illo Germano, qui linguam Slavonicam (sunt enim loquaces & rerum novarum curiosi) nescierit, conversationem non curare, putantes se negligi ab eo: contra crebrioribus inter se conventiculis studere, Xenodochia (quod etiam de Polonis Neugeb. l. i. hist. Polon. scribit) præcipuè diebus festis frequentare, ibidemq; poculo hilaritatis exhausto, pro ratione temporis hymnos sacros, ex iisq; maximè, quæ Symbolum Apostolicum spectant exercere: post (juniores) jubilando, ovando, vociferando, choreisq; ducendis ad satietatem, nolo dicere insaniam usque, totam ferè noctem consumere, hoc gaudium quasi unicum & solum fructum laborum suorum habentes: (ii) hospitem si quem linguæ suæ gnarum, & loquacem acceperint, hospitalitate plusquàm fideli suscipiunt, quasi manibus portatori: intereà laboris & miseriæ sunt patientes, ut & noctè parùm quiescant. (kk) Simplicitatem antiquam suam produnt, dum cultum literarum parùm curant (quod vitium, in summo tamen gradu, tradit de antiquis conterraneis eorum Moschis Cluv. in Geogr. c. 26. dicens: *In scholis legere duntaxat & scribere docentur pueri, nec Academia, aut collegia in universo extant Imperio Moscovitico*) appellantes eum satis doctum, qui legere & scribere sciverit; qui verò

lingua vernacula bono concionator, doctissimum. Cætera mirantur, aut pro superfluis habentes, aut malè interpretantes. (//) Theologos s. concionatores maximi pendunt suos, & omnia eorum dicta (quod par est) ut verbum DEI suscipiunt. Hinc illa simplicitas, qua omnes libros habent pro verbo DEI simpliciores, & omnes meditationes pro concionibus, quæ nullum aliud studium esset, nisi quo ad salutem promovemur. Insuper rudiores contra mores Germanos se invicem tuellant (ut sic barbarè loquar) liberi parentes, servi dominos, uxores maritos, inferiores superiores. Multi autem hodiè simplicitatem exuunt & mores Germanorum assumunt.

PUNCTUM V.

De Religione Serborum.

Religionem paucis attendentes distingvimus inter Sorabos Paganos & Christianos. Ethnici ut alii pagani à vera & salutiferà Dei notitia, aberrarunt. Deum quidem unum, eumque solum hujus mundi Dominum (ut Procopius loquitur (mm)), agnoverunt; sed coluerunt & Nymphas, Sylvasque, & secundum Micrælum ipsum dæmonem (nn). Demum verò Saxonibus ad Christianismum conversis, & illi seculo X. facti sunt Christiani. Hodiè Augustanæ Confessioni invariatae sunt addicti.

(mm) Procop. l.3.c.14. de B.G. Θεόν μὲν γὰρ ἓνα τὸν τῆς ἀσραπῆς δημιουργὸν ἀπάντων κύριον μόνον αὐτὸν νομίζουσιν εἶτα. Καὶ θύοισιν αὐτῷ βόας, καὶ ἱέρεα ἀπαντα &c. &c. σέρβοισι μὲν τοὶ καὶ ποταμὸς καὶ νύμφας &c. (nn) dæmonem appellarunt *Zarne bogh* (nigrum Deum), bonum Deum *Beli bogh* (album Deum) Micræl. l.2. Pom. n.76. An verò peculiare aliquod idolum habuerunt, ad exemplum Rugianorum, qui Swantewit: Wagriorum, qui Prowe: Polatorum, qui Siwam: Redariorum, qui Radagisum coluere, de quibus Helm. Chron. Slav. c.52. 53. Micræl. Pom. l.2. n.76. non inuenio in hist. Sclav. quærant alii. De Bohemis quidem infert Dubr. l.1. hist. Bohem. p.7. quod Vitum supersticiosè coluerint, inde etiam Wendorum *Witei* / *Witei* / quo aliquem advenientem excipiunt, derivare amat.

PUN-

De Republica Serborum.

§. 1. Ut Sorabes omnis miseræ atq; laboris patientes: sic cujuscunq; servitutis (oo) impatientes cum omnibus Slavinis populis. Inde semper omnibus modis eò laborarunt à primâ ætate, ut Monarchiam aliorumq; dominatum in se fugerent: contra verò in (pp) demòcratia viverent, quam formam etiam quoad potuerunt & voluerunt in Germania (qq) conservarunt.

(oo) Contra naturam quasi Slavis erat, utpote sanguine liberò natis, liberèq; educatis servire, aliusq; imperio subditos esse. Quæ etiam maxima causa fuit, ob quam tam sæpè fidem Deo atq; Imperatoribus datam resciderunt, sibiq; & suis posteris notam infidelitatis impresserunt. Vid. Micræl. in Pom. l. 2. n. 5. & 11. & c. Helmold. l. 1. c. 11. & Bangert. in notis (pp) Prosp. l. 3. c. 14. de B. G. Σκλαβοίκοι δε ηγι άνται οση άρχονται προς άνδρες ενος, άλλ' εν δημοκρατία εν παλιε βιοτιύοισι, ηγι Νεα τδτο αυτοις, των πραγμάτων άει τα τε ζύμφορα ηγι τα δυσκολά ες κοινόν άγεται. (qq) Colmas Prag. lib. 1. rerum Bohem. conf. Micræl. lib. 2. Pom. c. 5. 29. 31. 32. Ditmar. l. 1.

§. 2. Deniq; S. Romano Imperio ad Saxones translato ab Imperatoribus Henrico Aucupe & Ottono M. Sorabi nostri funditus oppressi, Imperio Romano incorporati, & civitate Germanicâ donati (rr) fuerunt. Ita sub Imperio Germanico-Romano ut cives (ss) adscripti eodem jure & clientela & debita libertate cum reliquis Germanis fruuntur.

(rr) Avent. l. 4. Helm. Chron. Slav. l. 1. c. 8. conf. Wittik. l. 2. Ditmar. l. 2. Goldast. l. 2. c. 3. dicit: *Circumferuntur versus antiqui ab incerto quodam Germano Poëta imagini Henrici bujus subscripti, in quæ sub regis persona legitur.*

Wend Dán/Sorb/Böhmen/Marcomann/
Desmanz macht ich mir unterthan.

(ss) Quod

ax 7c 1152

(ss) Quod contra vana somnia eorum notandum, qui non discernentes præscriptiones ab institutionibus, jus à facto cives adscriptos ab aliis ex circumstantiis quibusdam in Lusatia variantibus talem sibi formam Reipublicæ inter Venedos Serbos internam fingunt, quasi Subditi rustici essent mancipia (Leibeigene oder Sklaven), Germani verò eisdem immediatè dominantur. Sed utroque falluntur. Hoc eam ob rationem. Si illi Domini s. Nobiles, quorum nomina in ITZ terminantur, quales sunt à Panwitz/ Zitzwitz/ Köfritz/ Putliz/ Miltiz/ Cotwitz/ Marwitz/ Zertwitz (nisi quid interveniat) &c. sunt genere & origine Venedi, incertum, quod Germani immediatè ubique dominantur Serbis; sed certius, quod potius principes antiqui Slavorum, quorum non pauci, aliq; benè meriti jura & privilegia feudalia, (quæ etiam ostendunt ab Ottone M. data) ab Imp. Germanis acceperint. Sed prius est in confesso. E. & posterius. Illud autem est falsissimum, quia legibus & institutionibus publicis reclamatur. Adeamus Corpus Saxonicum, & in eodem Serenissimum Principem in der Landes-Ordnung von Unterthanen / audiamus loquentem: Und ob wohl vorgedachte Unterthanen keine leibeigene Knechte und Sklaven / also daß sie gleich denselben in commercio rerum begriffen / und derselben Person Haab und Güter nach des Herrn Beliebung verkauffet / oder sonst veralieniret werden könten / so sind sie doch den alten colonis (intellige secundum legem Juniam à Justiniano l. i. inst. tit. 5. correctam) censitis und originariis meistens zu vergleichen / und als frengebohrne Leute dennoch der Obrigkeit auf gewisse Maaß untergeben &c. quod etiam de aliis civibus adscriptis v. gr. Pomeranis, Marchicis colonis, qui tamen origine Germani sunt, prædicari debet. Uno verbo dicam: Ex annalibus Slavicis Bohemorum, Polonorum &c. collatis cum historiâ Germanicâ colligo, Venedos, quicquid habeant libertatis & boni, id omne ferè debere ingenuis Germanis, (qui in hunc usque diem occupati in corrupto eorum statu corrigendo); Sed quicquid servitutis & mali, id injuriæ temporum & veteribus Sclavis.

SOLI DEO GLORIA!

☉:(o):☉

non di-
cives ad-
a varian-
internam
der Sla-
l utroque
, qvorum
/ Köfritz/
erveniat)
ni imme-
iüs prin-
ne meriti
ne M. da-
ffo. E. &
& insti-
icum, &
ung von
gedachte
en / also
und der-
verkauf-
den alten
inst. tit. 5.
hen / und
isse Maafß
gr. Pome-
nt, prædi-
Bohemo-
olligo, Ve-
rè debere
in corru-
& ma-

ULB Halle

3

004 779 86X

VDM

Q.K. 154, 23.

DISPL

S

Venedor

Amplisim

M. G E

LAU

Publico
d.

Literi

AM

S,

gò dictis

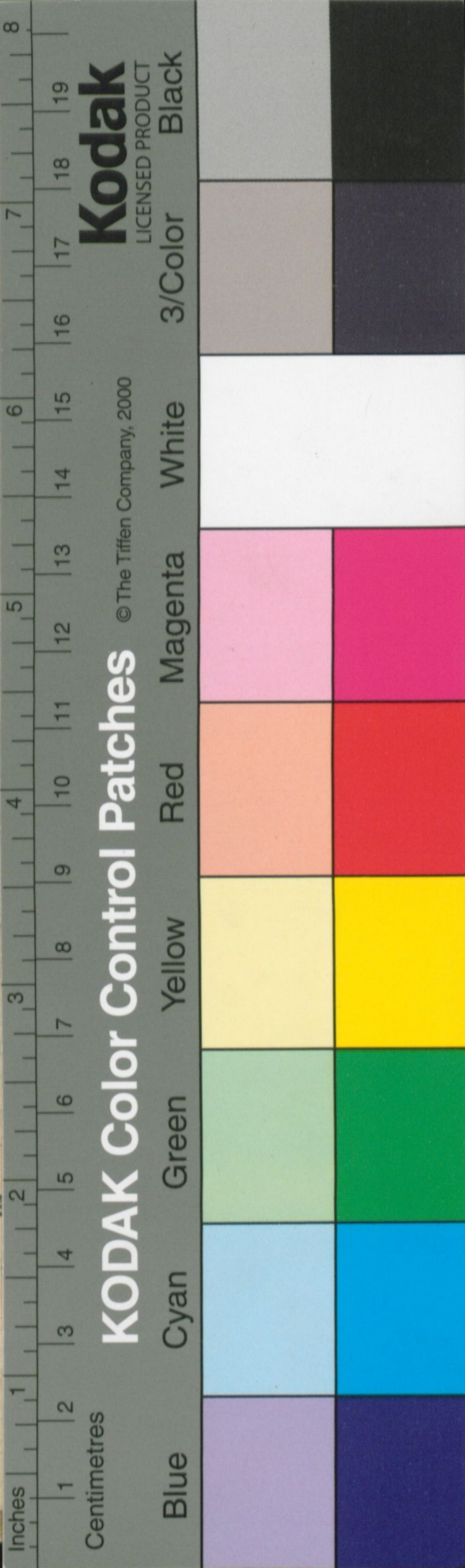
onsensu

rüger /

30 /

ittent.
tis

pogr.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

